

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง”*

The Worldviews Reflected from the Invectives of Northern Thai Dialect on “Ha Khon Mueang” Facebook Fanpage

นลินี สุวรรณโณ¹, ศราวุธ หล่อดี², วรณญา ยิ่งยงศักดิ์³

Nalinee Suwannapok¹, Sarawut Lordee², Warunya Yingyongsak³

Received: 31 August 2021

Revised: 16 November 2021

Accepted: 25 November 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษที่ปรากฏจากการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 223 คำโดยใช้แนวคิดสมมติฐานซาปิร์-วอร์ฟ ผลการวิจัยพบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม 2) โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ จากผลการวิจัยทำให้พบว่า คำบริภาษเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน

คำสำคัญ: โลกทัศน์, คำบริภาษ, ภาษาไทยถิ่นเหนือ, เฟซบุ๊ก, แฟนเพจ “ฮาคนเมือง”

Abstract

Invectives are part of a language that represents the culture of each group of people. This article aims to analyze the worldview reflected from the invectives of Northern Thai dialects on “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage. 223 invectives that appeared in the comments of the “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage from March 2012 to December 2020 were collected and were then analyzed according to the Sapir-Whorf hypothesis. The results showed that the

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ปรินญาตศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: Jubjybswnp@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: sarawut_lordee@hotmail.co.th

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: warunyingyong@gmail.com

¹ Master Degree Student, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

² Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

³ Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

worldviews of Northern people reflected from the invectives of Northern Thai dialects can be categorized into 2 groups, namely, 1) the worldviews towards beliefs about ghosts, religions, ritual objects, and prohibitions, and 2) worldviews towards living based on birth, occupation, plants, animals, food, utensils, and diseases. From the results, it was found that the invectives are part of the language that represents the culture of each group of people.

Keywords: Worldview, invective, Northern Thai dialect, Facebook, “Ha Khon Mueang” fanpage

บทนำ

มนุษย์มีภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร สื่อความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ ทำให้สามารถกำหนดหรือรู้ความประสงค์ของกันและกันได้ ทั้งนี้คำบริภาษถือว่าเป็นภาษารูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้ กล่าวคือ บริภาษ หมายถึง กล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 654) ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ผู้กล่าวมุ่งหวังให้ผู้ที่ถูกกล่าวได้รับความอับโชค เคราะห์ร้าย หรือเพื่อก่อให้เกิดความเจ็บแค้น คำบริภาษในแต่ละสังคมอาจมีลักษณะที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อม บริบทสังคม วิถีชีวิต หรือระบบความคิดของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งรอยยิ้ม เป็นสังคมแห่งการให้ ทุกคนในสังคมเติบโตมาด้วยการอบรมสั่งสอนให้มีความประพฤติดี มีความประพฤติดี แต่ในบางสถานการณ์เมื่อบุคคลรู้สึกไม่พอใจ โกรธ หรือเกลียด มักจะแสดงออกหลายรูปแบบ เช่น การแสดงออกทางสายตา สีหน้า ท่าทาง รวมทั้งการเอ่ยวาจาด้วยคำพูดที่รุนแรง หยาดคาย หรือการใช้ถ้อยคำบริภาษ ปัจจุบันในยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมากต่อคนในสังคมเนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ระบบควบคุมยังมีข้อจำกัดเฉพาะ และไม่มีมีการประมวลสภาพรูปแบบการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ ทำให้ปรากฏข้อความหรือการใช้คำ

ที่ไม่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้คำบริภาษในเฟซบุ๊กที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย (วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2561: 19)

เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคอนเมือง” เป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีบุคคลเข้ามาสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ และปรากฏการใช้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือหลายคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้บริภาษเป็นลายลักษณ์อักษร การบริภาษในสื่อดังกล่าวเป็นการบริภาษแบบไม่เห็นหน้ากันจึงสามารถพิมพ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบริภาษ พบประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษ บทบริภาษ รูปแบบคำบริภาษ ลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษ ความหมายของคำบริภาษ วัจนกรรมบริภาษ สาเหตุการเกิดบริภาษ กลวิธีการบริภาษ คำนิยม และโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษ และกลวิธีการสร้างคำบริภาษด้านรูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ (วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2536 ; ศรศักดิ์ ไชยมงคล, 2540 ; สมบูรณ์ ศรีระสันต์, 2542 ; พนมพร นิรัฐทวี, 2544 ; วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2547 ; วิไล ธรรมวาจา, 2549 ; รัชชานันท์ ศรีสมาน, 2552 ; อรรถวิทย์ รอดเจริญ, 2552 ; ศุภชัย ติงวิชัย, 2556 ; ศิวริน แสงอาวุธ, 2557 ; อรทัย ชินอักษรพงศ์, 2557 ; สมบัติ สมศรีพลอย, 2559 ; ทิพวัลย์ เหมรา, 2560, 2562) การศึกษาดังกล่าวเป็นการ

ศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้ใช้ภาษา จุลสาร นวนิยาย บทละครนอก บทสนทนาในชีวิตจริง พจนานุกรม เพลงพื้นบ้าน ละครโทรทัศน์ วรรณคดี และสื่อออนไลน์

การศึกษาคำบริภาษข้างต้นจึงทำให้เห็นลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่าคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏในสื่อออนไลน์เป็นข้อมูลที่น่าสนใจและสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะของภาษาและวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกับการศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เนื่องจากเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตามจำนวนมากกว่าสี่แสนคน แสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีคนที่มีชื่อเสียงเป็นคนภาคเหนือและมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่หลากหลายและเป็นกันเอง จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านต่างๆ จากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในสื่อดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง”

วิธีการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำบริภาษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

1.2 ผู้วิจัยคัดเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากเฟซบุ๊กแฟนเพจที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในการสื่อสาร ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตาม เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น จึงทำให้เกิดการสนทนาและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบเป็นกันเอง ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารของคนภาคเหนือ นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และมีการนำเสนอเนื้อหาหรือประเด็นที่หลากหลายด้วย ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเพจในวันที่ 27 มีนาคม 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2563 โดยพิจารณาคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจากบริบทข้อความและความหมายของคำบริภาษ ได้แก่ คำแสดงการดูหมิ่น เหยียดหยาม ตำราวดิเสียน กล่าวโทษ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือคำที่มีความหมายส่อไปในทางลบ ทั้งนี้คำบริภาษอาจเป็นคำหยาบหรือไม่ก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยคำตั้งแต่ 1 คำขึ้นไป เช่น บ้างว่า ง่าวแต้งว่าว่า ง่าวไปบ้างว่าว่า ง่าววยยังหลึกเหลือก่อน (ไอ้ไอ้โง่จริงๆ โง่บัดซบจริงๆ ง่าววยยังฉลาดกว่าอีก) บ้าจาดหมาขอหื้อมึงแก้น้ำลายต่ายเนอบะ (ไอ้เผ่าพันธุ์สุนัขขอให้มึงสลักน้ำลายตายนะ) จากตัวอย่างข้อความแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” คำว่า บ้างว่า ง่าวแต้งว่าว่า ง่าวไปบ้างว่าว่า บ้าจาดหมา เป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยจึงเก็บ

รวบรวมข้อมูลลักษณะคำดังกล่าวเพื่อใช้วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ พบคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลกทัศน์ของคนภาคเหนือ จำนวน 223 คำ จากข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 303 คำ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตามแนวคิดสมมติฐานชาเพียร์-วอร์ฟ ของเอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ และเบนจามิน ลี วอร์ฟ (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956) ที่กล่าวว่าภาษาเป็นตัวกำหนดความคิดของคน เพื่อพิสูจน์แนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ซึ่งจะช่วยให้เห็นว่าภาษาสามารถสะท้อนความคิด โลกทัศน์ หรือมุมมองต่างๆ ของคนภาคเหนือได้อย่างชัดเจน

3. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” พบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ด้านความเชื่อ และโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม พบจำนวน 52 คำ ดังนี้

1.1 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผีพบจำนวน 32 คำ คนภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีดีและผีร้าย ผีดีเป็นผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชนให้อยู่ดีมีสุข ส่วนผีร้ายมักจะหมายถึงผีที่เป็นวิญญาณเร่ร่อนตามที่ต่างๆ ตายแล้วไม่ได้ไปผุดไปเกิด อาจทำร้ายผู้คนให้เกิดความเจ็บป่วย โดยเฉพาะผู้ที่ล่วงเกิน^๑ โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (ปริดา จันทรแจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง, 2554: 163) ความเชื่อเรื่องผีของคนภาคเหนือแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาจากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต บ่าผีปกกะโหล้ง บ่าเผตคอยาว บ่าพายยอกหน้า โบมผี พาย พายโบม พายหล้อง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อหรือชนิดของผี ซึ่งชนิดของผีที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ทำให้เห็นความคิดของคนภาคเหนือที่ทำให้ผีดังกล่าวเป็นประเภทผีร้าย เช่น พาย (ผีพราย) เป็นวิญญาณที่แฝงเร้นสิ่งสู่ในร่างคนเพื่อกินของสดคาวและอวัยวะภายในของคนที่ถูกสัง บ่าผีปกกะโหล้ง เป็นผีที่อาศัยอยู่ในป่าลึกส่งเสียงร้องดังปกกะโหล้งๆ หรือปก ปกกะโหล้ง ขอบหลอกหลอนคนที่เข้าไปในป่า (ศราวุธ หล่อดี, 2561: 118-119) นอกจากนี้คนภาคเหนือยังมีความเชื่อว่า ผีมีอำนาจหรืออิทธิฤทธิ์กระทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อคน อาจทำให้เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตซึ่งเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต (ไอ้ผีกินไต) บ่าพายยอกหน้า (ไอ้ผีพรายกระแทกหน้า)

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความเชื่อเรื่องผีที่เกี่ยวกับศาสนาเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าเผตคอยาว (ไอ้เปรตคอยาว) เป็นคำบริภาษที่แสดงให้เห็นลักษณะของเปรต (เปรต) ซึ่งเป็นผีที่เกิดจากเมื่อมีชีวิตประพฤตินิมนต์ไม่ดีและผิดศีลธรรมต่อบุพการี รวมทั้งขอบกินของวัด หรือเอาของวัดมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพระสงฆ์

เมื่อตายไปแล้วจะกลายเป็นผีเปรต มีรูปร่างสูง ผอม คอยาว ผมยาว มื่อยาว ขายาว ตัวดำ ปากเล็ก เท้ารูเข็ม (ศราวรุช หล่อตี, 2561: 118) คำบริภาษดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือ แม้ว่าปัจจุบันคนภาคเหนือส่วนมากจะนับถือ พุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องผีก็ยังคงมีอิทธิพล ต่อระบบความคิดของคนภาคเหนือ เนื่องจาก เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือต่อกันมาและผนวก เข้ากับพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน

1.2 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ ศาสนา พบจำนวน 3 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น อีม้าแหลุกแก้ว เป็นคำบริภาษที่นำคำเรียก เพศหญิง ประกอบกับสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์มี กระดูกสันหลัง การกระทำ พฤติกรรมหรืออาการ ที่สัตว์แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความเชื่อที่ เชื่อมโยงมาจากประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา มา ประกอบเป็นคำบริภาษ คำว่า ลูกแก้ว หมายถึง นาค ผู้ที่จะบวช โดยมากหมายถึงผู้จะบวชเป็น สามเณร (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 657) โดยก่อน การแห่ลูกแก้วจะแต่งตั้งให้ผู้ที่บวชมีลักษณะคล้าย กษัตริย์เรียกว่า ลูกแก้ว จากนั้นผู้ที่เป็นลูกแก้วจะ ขี่ม้าที่มีการตกแต่งอย่างสวยงาม และเคลื่อน ขบวนแห่ลูกแก้วจากบ้านไปที่วัดเพื่อประกอบพิธี ทางศาสนา (อรุณี ดันศิริ, 2549: 82) สิ่งดังกล่าว แสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือที่ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา จึงมีการ สืบทอดประเพณีการบวชสามเณรหรือการบวช ลูกแก้ว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กชายได้เรียนรู้ หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและเพื่อสืบทอด พุทธศาสนาให้ยั่งยืน

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความ เชื่อเรื่องนรกที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนภาคเหนือเห็น ได้จากคำบริภาษ เช่น หม้อนอก (หม้อนรก) ไ้ หม้อนอก ความเชื่อเรื่องนรกได้สะท้อนความคิด

ของคนภาคเหนือผ่านคำบริภาษภาษาไทยถิ่น เหนือที่สอดคล้องกับความเชื่อตามหลักคำสอน ของพุทธศาสนาที่ว่า ผู้ใดที่กระทำความดีจะได้ ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ที่กระทำความชั่วจะตกนรกและ ต้องชดใช้กรรมในขุมนรก การนำคำว่า หม้อนอก (หม้อนรก) มาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทย ถิ่นเหนือ แสดงถึงการดูถูกอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็นผู้ที่ กระทำแต่ความชั่วและสมควรตกนรก

1.3 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม พบจำนวน 13 คำ พบคำบริภาษที่มีความเชื่อมโยงมาจากพิธีกรรม เกี่ยวกับชีวิตของคนภาคเหนือ เห็นได้จากการ นำสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมมาประกอบเป็น คำบริภาษ เช่น ควายสะตวง (รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเซ่น) ต้าเฮาะ (ไม้ที่ใช้พลีศพ) ป่าควายสะตวง (ไ้รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเซ่น) โยม (โลงศพ) โยมผี (โลงศพผี) พายโยม (โลงศพผีพราย) พาย หล่อง (โลงผีพราย) อี้จาดงวควายสะตวง (อี้เผ่า พันธุ์ที่โง่เหมือนรูปปั้นควายในกระบะกาบกล้วย ใส่เครื่องเซ่น) คำบริภาษข้างต้นปรากฏสิ่งของ เครื่องใช้ในพิธีสังเคราะห์ อันเป็นพิธีกรรมที่คน ภาคเหนือเชื่อว่า ความผิดปกติดังๆ ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากเคราะห์ร้าย จึงมีความจำเป็น ที่ต้องทำพิธีเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ร้าย เมื่อ ทำพิธีเสร็จแล้วจะทำให้ชีวิตกลับสู่ภาวะปกติ พิธีกรรมดังกล่าวมีเครื่องประกอบพิธีที่สำคัญ คือ ควายสะตวง ดังคำบริภาษคำว่า ควายสะตวง ป่าควายสะตวง อี้จาดงวควายสะตวง การนำคำ ว่า ควายสะตวง ซึ่งเป็นรูปปั้นควายที่อยู่ในกระบะ กาบกล้วยสำหรับใส่เครื่องเซ่นมาประกอบเป็นคำ บริภาษเพื่อสื่อให้เห็นว่า ผู้ถูกบริภาษเป็นคนโง่ เหมือนควายตามที่มีความคิดว่าควายเป็นสัตว์ที่โง่ และควายสะตวงเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีการรับรู้ ไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ จึงเป็นสิ่งตอกย้ำและ

แสดงถึงความด้อยทางปัญญาของผู้ที่ถูกบริภาษ

นอกจากนี้พบคำบริภาษที่ประกอบด้วย
สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายซึ่ง
เป็นสิ่งอัปมงคล เช่น ตำเหาะหรือไม้ทำเราะ เป็น
ไม้ที่ใช้พริกศพ ทางศพ หรือเขียนศพเมื่อเผาศพ
ไม้ทำเรานี้ถือเป็นไม้ที่น่ารังเกียจและอัปมงคล
อย่างยิ่ง (ภูเดช แสนสา, 2555: 202-203) สำหรับ
สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมที่ปรากฏในคำบริภาษ
เช่น โบรม โบรมผี พายโบม พายหล่อง พบคำว่า
โบมและหล่อง หมายถึง โลงศพหรือหีบบรรจุศพ
ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล ทั้งนี้คำว่าโบมและ
หล่องสามารถนำมาประกอบกับคำอื่นเพื่อให้เกิด
ความอัปมงคล คนภาคเหนือจึงเห็นว่า เมื่อนำ
สิ่งไม่เป็นมงคลมาใช้ในการบริภาษจึงเป็นการมอบ
สิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่เป็นหายนะให้แก่ผู้ถูกบริภาษ

1.4 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ
ข้อห้าม พบจำนวน 4 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ
เช่น คืดบ้านคืดเมือง (ขีตบ้านขีตเมือง) ปาคืด
(ไ้อ์ขีต) ป่าหาคืดผี (ไ้อ์โรคหาคืดผี) คำว่า คืด
(ขีต) หมายถึง เสนียด จัญไร อัปมงคล (อุดม
รุ่งเรืองศรี, 2547: 96) ทั้งนี้ คืด (ขีต) มัก
ถูกกล่าวถึงในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีระบบความ
เชื่อเรื่องขีต ซึ่งเป็นข้อห้าม ในการดำรงชีวิต
ดังตัวอย่างความเชื่อเรื่องขีตที่เกี่ยวกับดิน เช่น
ห้ามถมสถานที่สาธารณะ ห้ามถมดินที่ปากถ้ำ
ห้ามทำลายจอมปลวก เนื่องจากเชื่อว่าเป็นที่
สถิตของสิ่งเหนือธรรมชาติ การถมหรือทำลาย
สิ่งดังกล่าวถือว่าเป็นการลบหลู่ ความเชื่อเรื่องขีต
ที่เกี่ยวกับน้ำ เช่น ห้ามถมสมุทร ห้ามถมแหล่งน้ำ
แม้ว่าจะถมเพื่อสร้างนา บ้านเรือน หรือเมือง คน
ภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีประจำอยู่ทุกหนทุกแห่งตาม
แหล่งน้ำ การถมแหล่งน้ำจะทำให้ผีไม่พอใจ และ
ทำให้เกิดผลร้ายที่เรียกว่า ตกขีต นำมาซึ่งความ
พินาศแก่ตนเอง ครอบครัว และบ้านเมือง เป็นต้น
(สุนทร คำยอด, 2557: 62-65)

ความเชื่อเรื่องขีตได้ถ่ายทอดผ่านการ
สอนและการบอกเล่า จึงทำให้ความเชื่อเรื่องขีต
สามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ
สิ่งรอบตัว องค์ความรู้เรื่องดังกล่าวสามารถ
ครอบงำวิธีคิดของคนภาคเหนือโดยปราศจากการ
ตั้งคำถาม เมื่อใดกล่าวถึงเรื่องขีตย่อมมาพร้อมกับ
ความเกรงกลัว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความ
เชื่อดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
(สุนทร คำยอด, 2557: 62) จากความเชื่อเรื่อง
ขีตข้างต้น เมื่อนำคำว่า คืด (ขีต) มาประกอบ
เป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ จึงหมายถึง
การนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ห้ามกระทำหรือ
สิ่งที่คนต้องเกรงกลัว สิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรมาสู่
ผู้ที่ถูกบริภาษเพื่อให้เกิดความอัปมงคลหรือ
อุปาทานอีกด้วย

2. โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊ก
แฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้าน
ความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์
อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ
พบจำนวน 171 คำ ดังนี้

2.1 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยว
กับชาติกำเนิดพบจำนวน 17 คำ เห็นได้จาก
คำบริภาษ เช่น จ้าดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จ้าดหมา
(เผ่าพันธุ์สุนัข) บ่างาวเจือป้อ (ไ้อ์โง้งเหมือนพ่อ)
ป้าจาดงาว (ไ้อ์เผ่าพันธุ์โง้ง) ป้ายะหิแม่มึง (ไ้อ์รวม
เพศกับแม่ตนเอง) ปาลูกจู้ (ไ้อ์ลูกซู้) คำบริภาษ
ข้างต้นมีการนำคำที่เกี่ยวกับชาติกำเนิด ฐานะหรือ
สถานภาพของบุคคลมาประกอบเป็นคำบริภาษ
เช่น จ้าด (ชาติ) หมายถึงเผ่าพันธุ์ ป้อ (พ่อ) แม่ ลูก
คำดังกล่าวเมื่อประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทย
ถิ่นเหนือมีความหมายที่แสดงถึงการดูหมิ่น ไม่ให้
เกียรติบุพการีและบรรพบุรุษ สิ่งเหล่านี้เป็นการ
กระตุ้นและสร้างความโกรธให้กับผู้ที่ถูกบริภาษ
เนื่องจากคนภาคเหนือยึดมั่นในระบบอาวุโส ให้

ความเคารพกตัญญูต่อบุพการีและบรรพบุรุษ ดังที่เรณู อรรถาเมศร์ (2558: 130) กล่าวว่า คนภาคเหนือยกย่องความกตัญญูกตเวทิต่อผู้ที่เคยมีพระคุณ การทำลายล้างและไม่รู้บุญคุณของพ่อแม่และผู้ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นลักษณะโทษที่ได้รับการตำหนิตายยิ่งกว่ามหันต์จากสังคม จากข้อความแสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือให้ความสำคัญกับความกตัญญู โดยต้องประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้มีพระคุณ บุพการี และบรรพบุรุษอย่างให้เกียรติ หากไม่ให้เกียรติหรือทำให้เสื่อมเสีย ถือว่าอกตัญญูไม่รู้คุณและจะถูกคนในสังคมประณาม

2.2 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ พบจำนวน 13 คำ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพค้าขาย เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ป่าควาย (ไ้อควาย) ป่าควายนา (ไ้อควายนา) บ้างจัว (ไ้อจัว) บ่าพายเอ็บเปิด (ไ้อผีพรายเห็บเปิด) หน้าหยังแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) อีดอกไม้กาดจัว (อีดอกไม้อตลาดจัว) อีเต้าคันทนา (อีกระต๋าคันทนา) อีม้าแห่ลูกแก้ว (อีม้าแห่นาค) ไ้อจัว (ไ้อจัว) คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยคำที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการใช้ที่ดินเพาะปลูกพืช รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ ดังปรากฏคำว่า นาค เป็นพื้นที่สำหรับการใช้ที่ดินเพาะปลูกพืช คันทนา เป็นดินที่พูนขึ้นเป็นคันตามท้องนาสำหรับขังน้ำไว้ปลูกพืช สำหรับการเลี้ยงสัตว์ปรากฏคำว่า ควาย จัว (วัว) เปิด แป๊ะ (แพะ) และม้า ทั้งนี้คนภาคเหนือมักตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ศราวุธ หล่อดี, 2564: 411) อาชีพนี้ต้องอาศัยพื้นที่ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์จึงพบคำศัพท์ดังกล่าวในคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังปรากฏคำที่เกี่ยวกับอาชีพค้าขาย คือคำว่า กาด (ตลาด) เป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า เช่น ผลผลิตทางการเกษตร สัตว์

กาดหรือตลาดของคนภาคเหนือเป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ บางแห่งเป็นสถานที่ที่ถูกกำหนดวันและเวลาโดยจัดขึ้นตามชนบทและตัวเมืองเรียกว่า กาดนัดหรือตลาดนัด สิ่งดังกล่าวทำให้เห็นสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนภาคเหนือที่พบเห็นได้ทั่วไปจนถึงทุกวันนี้

2.3 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช พบจำนวน 13 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ชงผมหยั่งป่าหญาคา ผ่อหยั่งป่าปิ่นเนา หน้าผ่อหยั่งเก้าบ่ายม หน้าผ่อหยั่งผักบั้งฟาดเสา หีเต้ากิบป่าฟัก อ่องอเต้าหน่วยป่าคอแลน อีแก่นในป่าผาง อีควายมะโอ อีป่าขามข้อเดียว อีป่าถั่วเค้นซัง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อพืชที่อยู่ในท้องถิ่นภาคเหนือ คือ หญาคา ป่าปิ่น (มะตูม) บ่ายม (มะยม) ผักบั้ง ป่าฟัก (ฟัก) ป่าคอแลน (ลิ้นจี่ป่า) ป่าผาง (มะปราง) มะโอ (ส้มโอ) ป่าขาม (มะขาม) ป่าถั่ว (ถั่วฝักยาว) พืชดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติจึงนำพืชที่อยู่รอบตัวมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่เกี่ยวกับพืชได้แสดงให้เห็นวิถีคิดของคนภาคเหนือที่นำเอาชื่อพืชและลักษณะเด่นของพืชมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ที่ถูกบริภาษ เช่น ชงผมหยั่งป่าหญาคา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของทรงผมกับหญาคาซึ่งเป็นวัชพืชที่รกและขึ้นหนาแน่นไม่เป็นระเบียบ อาจกล่าวได้ว่าผมของผู้ถูกบริภาษรุงรังยุ่งเหยิง ผ่อหยั่งป่าปิ่นเนา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของผลไม้มะตูมเน่ากับผู้ที่ถูกบริภาษ เมื่อผลไม้มะตูมเน่าจะมีลักษณะและสีขำ มีเมือกเหนียว สกปรกเหม็นไม่น่ามอง อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษนั้นน่ารังเกียจ หน้าผ่อหยั่งเก้าบ่ายม เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษกับต้นมะยมที่มีลักษณะขรุขระ เป็นปุ่มปม อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษมีผิวหน้าไม่เรียบเนียน อ่องอ

เต้าหน่วยปากอแลน เป็นการเปรียบเทียบขนาดสมองของผู้ที่ถูกบริภาษว่ามีสมองเพียงน้อยนิดเท่ากับผลคอกแลนหรือลันจีปาที่มีขนาดเล็ก ผิดขรุขระ อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ถูกบริภาษโง่หรือไม่มีความคิด เป็นต้น

2.4 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 61 คำ การดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติรวมถึงสัตว์นานาชนิด เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น กำกิดูไซ (ความคิดดูไซ) จ้าดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จ้าดหมา (เผ่าพันธุ์สุนัข) ป่าขี้จิกกิม (ไอ้อูจจาระจิงจก) ป่าขี้เปี้ยแมงแล็บ (ไอ้แมลงสาบง่อยเปลี้ย) ป่าควาย (ไอ้ควาย) ป่าจัว (ไอ้จัว) ป่าจิกงอมฮอลล์ (ไอ้จิงโกร่งอมฮอลล์) ป่าต๊ับไฮ (ไอ้ต๊ับไร) ป่านกกระจอก (ไอ้นกกระจอก) ป่าแป้ววากาศ (ไอ้พยาธิวากาศ) ป่าพายเฮ็บเปิด (ไอ้ผีพรายเห็บเปิด) ป่าเมือกป่าดุก (ไอ้เมือกปลาตุก) ป่าศอกหมาแมดอง (ไอ้ศอกสุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่) ป่าหน้ากะหลอกน้องหมาไก่ง (ไอ้หน้าชอกขาพับสุนัขลายต่าง) ป่าหน้ามอด (ไอ้หน้ามอด) ป่าหน้าแมวโพง (ไอ้หน้าแมวคราว) ป่าหน้าฮูซี่หมาว้อ (ไอ้หน้ารุกรวสุนัขบ้า) ป่าอ่องอหุมปู (ไอ้สมองหุมปู) สวกปั้นหมา (ดูเหมือนสุนัข) หน้าเป็บหยังฮูตื้นตื้น (หน้าแบนเหมือนรูปโดนเท้ากระทืบ) หน้าหยังกับหยังเขียด (หน้าเหมือนกบเหมือนเขียด) หน้าหยังแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) หัวอก (โรคหัวใจ) อึ้งเหลื่อมกินหมา (อึ้งเหลื่อมกินสุนัข) อี้จางน้ำ (อี้ข้างน้ำ) อี้จางมูบ (อี้ข้างหมอบ) อีนกเขาถ่ายขน (อีนกเขาผลัดขน) อี้ม้าแห่ลูกแก้ว (อี้ม้าแห่นาค) อีวอกแลน (อีลิงตะกวด) อี้หน้าป่ากุดจีเดือนเกียง (อี้หน้าแมลงปีกแข็งเดือนตุลาคม) อี้ฮังกิดเมา (อี้ฮังกิดกินแมลงเมาจนจุก) ไอ้จัว (ไอ้จัว) ไอ้หน้าจะเลื่อมฮอลล์ (ไอ้หน้าจิงเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์ขาปล้องที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คือ แมงแล็บ (แมลงสาบ) จิกงู (จิงโกร่ง จิงหริดหัวตะกั่ว) ไฮ (ไร) เฮ็บ (เห็บ) มอด ป่ากุดจี (แมลงปีกแข็งชนิดหนึ่ง) เม่า (แมลงเม่า) สัตว์มีกระดูกสันหลัง คือ งูไซ วอก (ลิง) หมา จิกกิม (จิงจก) ควาย จัว (วัว) นกกระจอก (นกกระจอก) เป็ด ป่าดุก (ปลาตุก) หมาแมดอง (สุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่ มักพอม และนมยาน) หมาไก่ง (สุนัขที่มีลายเป็นต่างดวงโตๆ) แมวโพง (แมวคราว แมวตัวผู้ที่แก่และชอบเที่ยว) หมาว้อ (สุนัขบ้า สุนัขที่เป็นโรคกลัวน้ำ) หมูป่า กับ (กบ) เขียด แป๊ะ (แพะ) งูเหลื่อม จ้าง (ข้าง) นกเขา ม้า แลน (ตะกวด) อึ้ง จะเลื่อม (จิงเหลน) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง คือ แป้ว (พยาธิตัว) ปู (ปู) และสัตว์ในนินาย คือ จ้างน้ำ (ชื่อสัตว์ในนินาย รูปร่างเหมือนช้างอาศัยอยู่ตามวังน้ำ) สัตว์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสัตว์จึงนำเอาสัตว์ที่รู้จักหรือเห็นในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังพบการนำชื่อสัตว์พฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ และสร้างเป็นคำเพื่อใช้บริภาษในภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น หน้าอย่างแป๊ะเมื่อย เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษว่าเหมือนแพะที่กำลังป่วย สวกปั้นหมา เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือนิสัยของผู้ถูกบริภาษว่าดูร้ายเหมือนสุนัข จากตัวอย่างคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือทำให้เห็นว่าการนำสัตว์ ลักษณะของสัตว์ มาใช้เปรียบเทียบในคำบริภาษ มักเป็นการสื่อถึงพฤติกรรมหรือลักษณะที่ไม่ดีของผู้ถูกบริภาษ

2.5 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร พบจำนวน 9 คำ เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของคน

ภาคเหนือเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก่นตำเต้า มะลานตัม (ลูกตาเท่าลูกลานตัม) หน้าหยังควาย กินจิ้นส้มบูด (หน้าเหมือนควายกินแหม่มบูด) อีน้ำพิกน้ำผัก (อีน้ำพริกน้ำผัก) คนเฒ่าป้าป้าง (คนแก่ป้าป้าง) อีป้าฮ้อไอ้ (อีป้าร้าวเหม็น) อีหน่อ ไอ้แหม่มคีน (อีหน่อไม้เหม็นค่างคีน) ไอ้หน้าจะเลื่อมฮอลล์ (ไอ้หน้าจิ้งเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่ออาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมและชื่ออาหารสมัยใหม่ ซึ่งอาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมเป็นของกินที่ทำจากพืชหรือเนื้อสัตว์ เช่น มะลานตัม (ลูกลานตัม) จิ้นส้ม เป็นแหม่มที่ทำจากเนื้อหมู น้ำพิกน้ำผัก (น้ำพริกน้ำผัก) เป็นการนำน้ำผักมาผสมกับพริกแดงปิ้งไฟให้หอมป่นละเอียดและเติมเกลือให้พอกับรสที่ซอซ ป้าป้าง (ป้าป้าง) ป้าฮ้อ (ป้าร้าว) และหน่อไอ้ เป็นหน่อไม้ที่แช่น้ำทิ้งไว้จนมีกลิ่นแล้วจึงนำไปต้มเพื่อกินกับน้ำพริกดำ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 218, 629, 895) สำหรับอาหารสมัยใหม่เป็นของหวานที่ทำมาจากน้ำตาล คือ ฮอลล์ คำบริภาษดังกล่าวมีการนำเอารูปลักษณะของอาหารมาใช้ในการเปรียบเทียบและสร้างคำเพื่อใช้ในการบริภาษ ทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือที่มีความเกี่ยวข้องและพึ่งพิงธรรมชาติ จึงนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการกินของคนภาคเหนือที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังเห็นได้จากชื่ออาหารหรือของกินสมัยใหม่ที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

2.6 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป พบจำนวน 24 คำ คนภาคเหนือมีสิ่งของเครื่องใช้หลายประเภทเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก้วแขนหยั่งค้อนบู้บหมู (ท่อนแขนเหมือนค้อนบู้บหมู) ป่าชี้ชะย่า (ไอ้น้ำมันยาง) ป่ามุยแง่ม (ไอ้ขวานมีง่าม) ป่าส้วมตัน (ไอ้ส้วมตัน) ป่าใส่ไกรถถีบ (ไอ้เส้นยางที่เป็น

อุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) ป่าหน้าเกิบหูกับบู๊ตข้างเดียว (ไอ้หน้ารองเท้าแตะแบบคิบบข้างเดียว) ป่าหน้าหนังว่อง (ไอ้หน้ายางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) ปากเบี้ยวหยั่งหึ่งเหือน (ปากเบี้ยวเหมือนอวัยวะเพศหญิงลงเรือน) หน้าป็นจันเข้าหมา (หน้าเหมือนจันอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) หน้าผ่อหยั่งผักบั้งฟาดเสา (หน้าเหมือนผักบั้งฟาดเสา) ที่เต้าหม้อเต้าไห (อวัยวะเพศหญิงเท่าหม้อเท่าไห) หุ่นหยั่งสะลิมัดตั้ง (หุ่นเหมือนผูกมัดตั้งไว้) อีเกิบคบดีน (อีรองเท้ากัดเท้า) อีองรถถีบ (อีท้ายทอยรถจักรยาน) อีเตี้ยหม้อหนึ่งไหม (อีผ้าผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อ) อีป้าถั่วเค้นซั้ง (อีถั่วฝักยาวตกค้าง) อีหน้าปากกั๊นแป้ง (อีหน้าไม่กลมกลืนกับแป้ง) ฮูดงหยั่งป่องโฮงสี (จมูกเหมือนปล่องโรงสี)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งของสำหรับการต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องใช้สำหรับสัตว์ เช่น ค้อนบู้บหมู (ค้อนทุบหมู) จานเข้าหมา (จานอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) เครื่องใช้ในงานช่าง เช่น มุยแง่ม (ขวานมีง่าม) ใส่ไกรถถีบ (เส้นยางที่เป็นอุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับให้แสงสว่าง เช่น ชี้ชะย่า (น้ำมันยาง) เครื่องใช้สำหรับอยู่อาศัย เช่น เหือน (เรือน) เสา เครื่องใช้ในห้องนอน เช่น ส้วม เครื่องใช้สำหรับใส่เดิน เช่น เกิบ (รองเท้า) เกิบหูกับ (รองเท้าแตะแบบคิบบ) เครื่องใช้ในครัว เช่น หนังว่อง (ยางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) หม้อ ไห เตี้ยว หม้อหนึ่ง (ผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อ) เครื่องใช้สำหรับนอน เช่น สะลิม (ฟูก) เครื่องใช้สำหรับขับขี่ เช่น รถถีบ (รถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับการเกษตร เช่น ซั้ง (ค่าง) โฮงสี (โรงสี) และเครื่องใช้สำหรับประทีนผิว เช่น แป้ง

สิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนภาคเหนือได้นำสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ รวมทั้งใช้

เปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ เช่น แก้วแขนหยังค้อนบับหมู เป็นการเปรียบเทียบต้นแขนของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะคล้ายกับค้อนที่ใช้สำหรับทุบหมู หุ่นหยังสะลิมัดตั้ง เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะเหมือนฟูกหรือที่นอนยัดด้วยหุ่นที่มัดตั้งไว้ จากตัวอย่างคำบริภาษจะเห็นว่าการเปรียบเทียบอวัยวะหรือรูปร่างของมนุษย์กับสิ่งของเครื่องใช้ ลักษณะการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นความผิดปกติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้ถูกบริภาษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอับอายเมื่อถูกบริภาษ

2.7 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ พบจำนวน 34 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แกนแก่นตำ (ปวดดวงตา) ปากันเป็นตุ่ม (ไอ้กันเป็นตุ่ม) ป่าซี้ตุ๊ด (ไอ้โรคผิวหนัง) ป่าต่ายเป็นเอดส์ (ไอ้ต่ายเป็นเอดส์) ป่าตุ่มปืด (ไอ้ตุ่มพิษ) ป่าเล็บตีนหยัง (ไอ้เล็บขบ) ป่าหูดไก่ (ไอ้หูดไก่) ป่าฮูซี้เป็นหนองใน (ไอ้รูทวารเป็นหนองใน) หน้าหยังแะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) ห่ากินตับ (โรคห่ากินตับ) ห่าวอก (โรคห่าหลัง) หูกวัง (หูได้ยินไม่ชัด) คำบริภาษข้างต้นพบการนำคำที่เกี่ยวกับประเภทของโรคหรือเชื้อโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ซี้ตุ๊ด เป็นโรคผิวหนังซึ่งติดต่อกันได้ ทำให้ผิวหนังเป็นผื่น หนาหยาบ มีน้ำเหลืองหรือตกสะเก็ด เอดส์ หูดไก่ (หูดหงอนไก่) เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หนองใน เป็นกามโรคที่ทำให้เกิดหนองมีเชื้อในช่องปัสสาวะ ห่า เป็นโรคระบาดร้ายแรงอย่างโรคอหิวาต์และกาฬโรค การนำคำที่เกี่ยวกับอาการของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น แกน (ปวด) เล็บตีนหยัง (เล็บขบ) เป็นอาการ ของเล็บแทงออกขยายเข้าไปในเนื้อ เมื่อย (เป็นไข้) หูกวัง เป็นอาการที่

หูได้ยินไม่ชัดหรือหูแว่ว และการนำคำที่เกี่ยวกับสภาพของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ตุ่ม ตุ่มปืด (ตุ่มพิษ) เป็นเม็ดตุ่มที่เกิดตามผิวหนังด้วยพิษร้อนหรือพิษอักเสบ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547 ; เจนจิต ฉายะจินดา, 2560) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นความคิดในการสร้างคำบริภาษของคนภาคเหนือที่นำโรคภัยไข้เจ็บที่พบในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประเภทของโรคหรือเชื้อโรคอันตราย รวมทั้งอาการและสภาพของโรคที่สามารถสร้างความเจ็บปวดทรมานต่อร่างกายมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ เพื่อต้องการให้ผู้ถูกบริภาษเป็นโรค มีอาการหรือสภาพที่เกิดจากโรคต่างๆ ตามความมุ่งหวังของผู้บริภาษ

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือบางคำสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น ปากาย ป่าจัว ไอ้จิว จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ นอกจากนี้คำที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือยังสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น โยมผี พายโยม พายหล่อง จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี และด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม จ้าวอก จ้าดหมา จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ ห่าวอก หน้าหยังแะเมื่อย ก็สามารถจัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปจำนวนคำและคำร้อยละของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนคำและคำร้อยละของโลภทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊ก แพนเพจ “ฮาคนเมือง”

โลภทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง”	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. โลภทัศน์ด้านความเชื่อ		
1.1 โลภทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี	32	14.35
1.2 โลภทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	3	1.35
1.3 โลภทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม	13	5.83
1.4 โลภทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม	4	1.79
2. โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่		
2.1 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด	17	7.62
2.2 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ	13	5.83
2.3 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช	13	5.83
2.4 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์	61	27.35
2.5 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร	9	4.04
2.6 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป	24	10.76
2.7 โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	34	15.25
รวม	223	100

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์โลภทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” มีความสอดคล้องกับแนวคิดสมมติฐานชาเพียร์-วอร์ฟ ที่เชื่อว่า ภาษาคือตัวกำหนดความคิดของคน การศึกษาภาษาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจว่า ผู้ใช้ภาษานั้นๆ มองสังคมรอบตัวเขาอย่างไร (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956 ; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549 ; ศราวุธ หล่อดี, 2561) ทั้งนี้การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ถือว่าเป็นการศึกษาภาษาอย่างหนึ่ง ที่สามารถสะท้อนระบบความคิด โลภทัศน์หรือการมองโลกของคนภาคเหนือแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ โลภทัศน์ด้านความเชื่อ ประกอบ

ด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ที่ศึกษาโลภทัศน์ที่สะท้อนจากคำด่าในภาษาไทย พบคำด่าเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ศาสนา กฎแห่งกรรม และคำด่าเกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งของ

เมื่อพิจารณาจำนวนคำและคำร้อยละของคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลภทัศน์ของคนภาคเหนือ (จำนวน 223 คำ) พบโลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด จำนวน 61 คำ คิดเป็นร้อยละ 27.35 รองลงมาเป็นโลภทัศน์ด้าน

ความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ จำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.25 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี จำนวน 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.35 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป จำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.76 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.62 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.83 ในแต่ละด้าน โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.04 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นพบโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด เนื่องจากคนภาคเหนือมีวิถีชีวิตผูกพันกับสัตว์ประเภทต่างๆ ทั้งสัตว์ขบถ (ป่าช้าเปี้ยแมงແႁး: แมลงสาบ) สัตว์มีกระดูกสันหลัง (จำพวก: ลิง) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (จำพวก: พยาธิ) และสัตว์ในนินยา (อึ่งอ่าง: สัตว์ที่มีรูปร่างเหมือนข้างอ้ายอยู่ตามวังน้ำหรือห้วยน้ำลึก) ซึ่งเป็นสิ่งที่คนภาคเหนือพบเห็นในชีวิตประจำวันและรับรู้จากการเล่าสืบต่อกันมา จึงนำชื่อสัตว์ พฤติกรรมหรือลักษณะบางประการของสัตว์ประกอบและสร้างเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ สอดคล้องกับที่ ศุภชัย ตະวັຍ (2556) กล่าวว่า สัตว์มักถูกนำมา ใช้เป็นคำเรียกและคำบริภาษเพื่อสื่อความหมายในเชิงลบ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำ

ด่าในภาษาไทยของ อรรถ ชินอักษรพงศ์ (2557) ที่พบการเปรียบ เทียบลักษณะนิสัยของคนที่ถูกด่ากับสัตว์ รวมทั้งใช้ชื่อสัตว์เป็นคำด่า ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เหล่านี้อย่างใกล้ชิด โดยบางชนิดเป็นสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน (หมาหัวเน่า) สัตว์ที่รู้จักกันโดยทั่วไปหรืออาจเคยเห็นตามสวนสัตว์ทั่วไป (งูเห่าควาย) โลกทัศน์ด้านที่พบน้อยที่สุด คือ โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่ตึงตังจึงไม่นิยมนำมาประกอบเป็นคำบริภาษ

คำที่ใช้ในภาษาต่างๆ สามารถแสดงให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำจะทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจระบบความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นได้อีกด้วย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549: 83)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เพื่อให้ได้ข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นควรเก็บข้อมูลคำบริภาษจากสื่อออนไลน์อื่นเพิ่มเติม เช่น ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิต ฉายะจินดา. (2560). หูดหงอนไก่ ไม่ถึงตาย แต่ (อาจ) ทำลายชีวิตคู่. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1289>
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2560). ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน. *การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 1* (pp. 1396-1406). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2562). ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน: ความหมายของถ้อยคำ. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12, 793-810.
- ปรีดา จันทร์แจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง. (2554). ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมล้านนา. ใน *กฤตศุภา โขตินภัสชัย (บรรณาธิการ), ล้านนาศึกษา* (หน้า 153-194). ยิ่งเจริญ.
- พนมพร นิรัฐทวี. (2544). ว่าด้วยเรื่องคำว่า “คำ” กับ “บริภาษ”. *จุลสารสายไทยฉบับพิเศษ*, 2, 32-36.
- ภูเดช แสนสา. (2555). คำสบถและคำบริภาษในล้านนาที่มาจากเครื่องใช้ในพิธีศพ. *วารสารภาษาและวรรณกรรมไทย*, 2, 200-218.
- รัฐชนีย์ ศรีสมาน. (2552). บทบริภาษในบทละครนอก: ภาพสะท้อนค่านิยมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 16(2), 8-21.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- เรณู อรรถจามาศ. (2528). *โลกทัศน์ชาวล้านนาไทยจากวรรณกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไล ธรรมวาจา. (2549). บทบริภาษ: ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนค่านิยมในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 1(2), 48-56.
- วิสันต์ สุวิสิทธิ์. (2547). *วัฒนธรรมการบริภาษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2561). การสื่อสารผ่านแฟนเพจเฟชบุ๊กกับผลที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของแฟนเพจเฟชบุ๊ก: กรณีศึกษา แฟนเพจเฟชบุ๊กที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(ฉบับพิเศษ), 16-33.
- วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์. (2536). *คำบริภาษในเพลงชาनोंง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรศักดิ์ ไชยมงคล. (2540). *ลักษณะการบริภาษในวรรณคดีประเภทกลอนบทละครและกลอนนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศราวุธ หล่อดี. (2561). *การวิเคราะห์คำเรียกผีในภาษาสำนวน*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศราวุธ หล่อดี. (2564). คำเรียกผีภาษาสำนวน: การดำรงอยู่และโลกทัศน์ของชาวล้านนา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 21(1), 396-420.
- ศิวิน แสงอาวุธ. (2557). *งานบริภาษในข้อความแสดงทัศนะต่อข่าวการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2556). การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(2), 54-75.
- สมบัติ สมศรีพลอย. (2559). กลอนแดง: วิจารณ์กรมบริภาษยกย่อนในเพลงอีแซว. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(2), 113-126.
- สมบูรณ์ ศรีระสันต์. (2542). วิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมและการใช้ภาษาจากคำบริภาษในบทละครนอก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุนทร คำยอด. (2557). อุดมการณ์สิ่งแวดล้อมในเอกสารโบราณล้านนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2(3), 57-68.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). *อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำด่าในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). *การศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณี ดันศิริ. (2549). *วัฒนธรรมถิ่นวัฒนธรรมไทย*. วัฒนาพานิช.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. มิ่งเมือง.
- Sapir, E. (1957). *Culture, language, and personality: Selected writing of Edward Sapir*. University of California Press.
- Whorf, B.L. (1956). An American Indian model of the universe, The relation of habitual thought and behavior to language. In Carroll, J.B. (Ed.), *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf* (pp. 213-214, 264). M.I.T. Press.